6. Яцунська О.О Онлайн фандрайзинг як нова виборча технологія (на прикладі президентської кампанії сша 2008). -http://www.nbuv.gov.ua/Portal///Soc_Gum/Slv/2012_14/st66.pdf

Ключник Р.М.

АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА: ДОСВІД УГОРЩИНИ

Вивчення досвіду Угорщини у вирішенні політичних криз є актуальним для України: ця держава не тільки межує з Україною, але й має схожу історію. Протягом тривалого часу в Угорщині існував соціалістичний режим, але за останні два десятиліття держава спромоглася подолати його негативні наслідки і стати членом НАТО і Європейського Союзу.

Після революції 1989 р. економічна ситуація в Угорщині значно погіршилася, оскільки в умовах авторитаризму господарство країни було орієнтовано передусім на потреби соціалістичного табору. Протягом наступних років економіку було переорієнтовано на нові ринки збуту та створено сприятливий інвестиційний клімат для західних компаній. На початку 1990-х рр. пріоритетним завданням для нової політичної еліти стало забезпечення розвитку освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення. 1 січня 2004 р. Угорщина стала членом Європейського Союзу. Як зазначає О.М. Баркалова, ця держава була однією з перших, на якій було випробувано новий сценарій європейської інтеграції, що полягав у наступному: встановлення дипломатичних угод, підписання угод про вільну торгівлю та асоційоване членство, моніторинг з боку ЄС політичної та економічної ситуації в країні та винесення рішення щодо членства [1, с. 67].

Після вступу до ЄС виникли протиріччя між владною ліберально-соціалістичною коаліцією та правоцентристською опозицією. Голова уряду Угорської Республіки (офіційна назва країни до 2011 р.) П. Меддьєші виступив з ініціативами прямих виборів прем'єр-міністра, скорочення чисельності депутатів національного парламенту та висунення до Європарламенту єдиного списку кандидатів. Ці пропозиції призвели до розколу між ним та партійною верхівкою соціалістів. Поразка Угорської соціалістичної партії на виборах до Європарламенту 2004 р. посилила протиріччя всередині партії: сформувався рух за оновлення «Ліва ініціатива» на чолі з представником угорської ділової еліти Ф. Дюрчанем. 25 серпня 2004 р. він очолив новий склад уряду, першочерговою задачею якого стало подолання наслідків кризи. Соціалістам вдалося повернути довіру угорських виборців за допомогою антикризової програми «Сто

кроків», яка передбачала приватизацію і скорочення бюджетних видатків. Таким чином, лівоцентристська коаліція вдалася до заходів, які традиційно застосовують праві сили. Результатом антикризової політики стала перемога лівих на парламентських виборах у квітні 2006 р. УСП отримала 190 мандатів, а головою уряду залишився Ф. Дюрчань [2, с.26].

Ситуація залишалася стабільною до 18 вересня 2006 р., коли до ЗМІ потрапив запис конфіденційної промови Дюрчаня, в якій він заявив, що не зробив нічого для покращення ситуації в країні та свідомо дезінформував громадськість. Того ж дня в Будапешті розпочалися масові антиурядові демонстрації з вимогою відставки Ф. Дюрчаня. Учасники акції вступали в сутички з поліцією та намагалися захопити телецентр і урядові будівлі. Події у столиці набули особливого драматизму, оскільки саме в цей час відзначали 50-у річницю Угорської революції 1956 р. Наслідком кризи легітимності стала поразка соціалістів на виборах до місцевих органів влади у жовтні 2006 р.

Протягом 2007 р. Ф. Дюрчань вдався до низки антикризових заходів: було скорочено кількість міністерств, скасовано посади міністрів без портфеля, скасовано посади держсекретарів у міністерствах та відомствах. У цілому штат держапарату скоротився на 30%. Позитивним наслідком стало скорочення витрат держбюджету, але водночас це дозволило прем'єру зосередити у своїх руках більше влади за рахунок повноважень міністрів.

Уряд вдався до радикального реформування кількох важливих сфер – системи медичного обслуговування, освіти і громадського транспорту – з метою зменшення видатків на послуги, що надаються громадянам через ці системи. Прем'єр був змушений проводити реформи, які були непопулярними серед двох третин населення [3, с. 108]. Долаючи економічну кризу, Ф. Дюрчань спровокував кризу легітимності власного уряду. 21 березня 2009 р. лідер УСП склав повноваження голови уряду, а новим прем'єром став Г. Барнаї. Кадрові зміни не вплинули на рівень довіри до правлячої коаліції: у квітні 2010 р. на парламентських виборах перемогла партія «Фідес – Угорський громадянський союз», а новий уряд очолив її лідер В. Орбан. Але справжньою сенсацією в угорському політикумі стало отримання депутатських мандатів представниками ультраправої партії «За кращу Угорщину», яка наразі є союзником «Фідес».

Новий етап політичних трансформацій пов'язаний із конституційною реформою. Нова конституція, що стала чинною 1 січня 2012 р., офіційно змінила назву «Угорська Республіка» на «Угорщина». В основному законі країни постулюється базування угорської нації на етнічному походженні, а закордонні угорці визнані

рівними у правах з громадянами держави. Документ наголошує на християнських цінностях угорського народу, що суперечить принципу світської держави. Крім того, суттєво зменшено вплив Конституційного суду і Національного банку. Також було створено Бюджетну раду як орган підтримки законодавчої діяльності парламенту [4].

Втім, останні події в Угорщині свідчать про стрімке наростання кризових тенденцій. У вересні 2012 р. лише 1% угорців вважали економічне становище стабільним [5]. Уряд В. Орбана відмовився від кредиту МВФ і ЄС через неприйнятність його умов, втім, альтернативних шляхів виходу з кризи уряд не виробив, отже, політичне майбутнє партії «Фідес» досі під загрозою. Вирішення даних проблем залежить від рівня узгодженості дій усіх політичних інститутів.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що за два десятиліття Угорщина перетворилася із соціалістичної диктатури на сучасну європейську демократію. Політичні кризи, які виникають в Угорщині, призводять до змін у складі уряду, як це було у серпні 2004 р., або у стратегії національного розвитку і основних законодавчих документах, що ми спостерігаємо з 2010 р. Станом на жовтень 2012 р. політична система Угорщини знаходиться у стані трансформації, отже, робити остаточні висновки ще передчасно. Осмислення досвіду Угорщини та інших постсоціалістичних країн Європи є важливим для ефективного проведення антикризової політики на пострадянському просторі.

Література:

1.Баркалова О.М. Процес інтеграції Угорщини до Європейського Союзу (1989-2004 рр.) [Текст] / О.М. Баркалова // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. - №1. – С. 65-68.

2. Ткач Д. Будапешт: гаряча осінь 2006 року [Текст] / Д. Ткач // Політика і час. – 2006. – № 11. – С. 28-34.

3. Брусиловська О.І. Політична трансформація Угорщини в умовах членства в Європейському Союзі [Текст] / О.І. Брусиловська // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. Т. 14. Вип. 2. – 2009. – С. 103-110.

4. Лемак В. Конституційне «перезавантаження» в умовах кризи: угорський рецепт для України [Електронний ресурс] / В. Лемак // Дзеркало тижня. – 2012. – 6 квітня. – Режим доступу: http://dt.ua/articles/100114.

5. Шимов Я. В Венгрии сохранился процент оптимистов [Электронный ресурс] / Я. Шимов // Коммерсантъ. – 2012. – 1 октября. – Режим доступа: http://www.kommersant.ru/doc/2034422.